

בראשית ברא. בגימטריא בראש השנה נברא העולם.¹²
בראשית. בגימטריא בתורה יצר שבשכיל התורה שנקראת ראשית (צ"ר א א) ¹³ נברא העולם (סס א ד) ¹⁴. ד"א בגימטריא שש סדרים (מדרש אגדה) ¹⁵. ד"א בגימטריא ישראל בחר בעמים, ובגימטריא תרי"ג יצר שברא העולם בשכיל ישראל (ויק"ר לו ד) ¹⁶ שיקיימו תרי"ג מצות ¹⁷.

בראשית^א. ברא^ב רקיע ארץ שמים ים תהום (עי' מגילה יב) ¹⁸. ד"א בראשונה ראה אלהים שיקבלו ישראל תורתו (צ"ר א ד) ¹⁹.

בראשית. ג' ראשי פסוקים. בראשית ברא אלהים. בראשית ממלכת יהויקים (ירמיה כו א). בראשית ממלכת צדקיה (סס כח א. מט לד) ²⁰ זהו שאמרו רז"ל בסוף פרק יש בערכין (יז. עיי"ש) ביקש הקב"ה להחזיר העולם לתוהו ובהו בשכיל חטאת יהויקים, כיון שנסתכל בצדקיהו ובדורו נתיישרה דעתו ²¹.

ברא אלהים את^ג. ס"ת אמת. מלמד שברא הקב"ה העולם באמת, כמו שנאמר (תהלים קיט קס) ראש דברך אמת (צ"ר א ז) ²². ברא אלהים את. ס"ת אמת. וירא אלהים את.

א. בכת"מ מתחילות הפרפראות בדיבור זה. ב. "ברא" עפ"י כתי"מ. ובדפ"ר וכן בחומשים ליתא. ג. בדפ"ר: בראשית ברא אלהים. ועיין בהערות.

18. וא"ר יהודה אמר רב עשרה דברים נבראו ביום ראשון ואלו הן שמים וארץ תהו ובהו אור וחשך רוח ומים מדת יום ומדת לילה ע"כ. אבל רקיע לא נזכר שם. ושם (יב, ב) משמע דרקיע ושמים חד הם וגם בקרא כתיב (להלן א, יח) ויקרא אלהים לרקיע שמים, ועי' רמב"ן שם (הערת הגר"י שטרן צ"ל). רמז רבינו מובא בהד"ז לבעלי התוס'.

19. אלולי שצפה הקב"ה שאחר כ"ו דורות ישראל עתידין לקבל את התורה לא היה כותב צו את בני ישראל וכו'. ועי' לעיל הערה 3. "בראשית ברא" בגימטריא "ה' חסיני בא ורחח משעיר למז" (דברים לג, ב) רמז שבבראשית ברא ראה שיקבלו ישראל את תורתו (רמזי התורה לר"י אורבך). בראשית, אותיות הקודמות ל"בראשית", (אקוט"ש) בגימטריא "תורה" רמז מ"ש בזוה"ק דקב"ה הוה מסתכל באורייתא וברא עלמא (מזמרת הארץ). ועי' בס' אגרא דכלה צירופי "בראשית" בקצ"ד אופנים.

20. אין זה ראש פסוק. ועיין במס"ג ובתו"ש אות נד.

21. כ"ה בפתי"מ ובדפ"ר אבל בגמ' שם: מאי דכתיב בראשית וכו' ביקש הקב"ה להחזיר את העולם לתוהו ובהו בשכיל יהויקים, כיון שנסתכל בדורו נתיישרה דעתו. בקש הקב"ה להחזיר את העולם לתוהו ובהו מפני דורו של צדקיהו, כיון שנסתכל בצדקיהו נתיישרה דעתו. וכל' הגמ' איתא הרמז בטעמי המסורת למהר"ם מרוטנבורג. וכפי הנראה יש כאן חסרון ניכר בד' רבינו. ופירש"י: דכתיב ביהויקים וצדקיהו בראשית, לפי שביקש הקב"ה להפוך מעשה בראשית בימיהם עכ"ל. והן הן ד' רבינו עפ"י דרשת המסורה.

22. ר' יצחק פתח, ראש דברך אמת וגו' (תהלים קיט, קס). א"ר יצחק מתחלת ברייתו של עולם

וצדיק שלוש מאות ועשרה עולמות שני' (משלי ח, כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא.

12. עיין מש"כ לעיל הערה 6. ונראה דמשום דיש כאן רמז לבריאת האדם על כן "העולם" אינו בגימטריא.

13. ואין ראשית אלא תורה היאך מה דאת אמר (משלי ח, כב) ה' קנני ראשית דרכו. ועיין באוה"ח אופן ה'.

14. ראה מש"כ לעיל הערה 3.

15. בראשית, שש אותיות הם כנגד ששה סדרי משנה. (ובזה רמז לתושבע"פ כמש"כ לעיל, "בראשית" "ברא שתי"). ובפענח רזא: בראשית. ברא שית סדרי משנה שבשכיל אלו ברא את אלו.

16. דאמר ר' ברכיה שמים וארץ לא נבראו אלא בזכות ישראל דכתיב בראשית ברא אלהים ואין ראשית אלא ישראל שני' (ירמיה ב, ג) קדש ישראל לה' ראשית תבואתו. "בראשית ברא" בגימטריא "בראיה זו בשכיל ישראל" (ברכת פרץ).

17. ראה מש"כ לעיל הערה 4. ובתנחומא ויקהל ה' שאו מרום עיניכם וראו בזכות מה עומדין

אלה תולדות השמים, בזכות ואלה שמות וכו' בזכות אלה העדות והחקים והמשפטים [בזכות ואלה שמות בני ישראל שמקיימין התורה דכתיב בה אלה העדות וכו'. עץ יוסף]. ובמדרש אגדה: בראשית בהסירך השי"ן עולה תרי"ג, כנגד תרי"ג מצות והשי"ן שחייב אדם לשננם לבניו שני' (דברים ו, ז) ושננתם לבניך ע"כ. מנין התיבות שבמעשה בראשית הוא תל"ד ובדברות ראשונות (שמות כ, א-יד) קע"ט תיבות, בסה"כ תרי"ג לרמז כי מעשה בראשית נשלם במתן תורה (ר"ט וקסלד ז"ל). וברא"ג: "בראשית" גימטריא "תרי"ג קודם העולם" פי' כי התורה שמצוותיה הם תרי"ג בראם האלוה ב"ה קודם שברא העולם, זה שאמר הכתוב (משלי ח, כב) ה' קנני ראשית דרכו.